

**MYTHY: BÁSN
JAROSLAVA
VRCHLICKÉHO**

Published @ 2017 Trieste Publishing Pty Ltd

ISBN 9780649385348

Mythy: básn Jaroslava Vrchlického by Jaroslav Vrchlický

Except for use in any review, the reproduction or utilisation of this work in whole or in part in any form by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including xerography, photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, is forbidden without the permission of the publisher, Trieste Publishing Pty Ltd, PO Box 1576 Collingwood, Victoria 3066 Australia.

All rights reserved.

Edited by Trieste Publishing Pty Ltd.
Cover @ 2017

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior consent in any form or binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.triestepublishing.com

JAROSLAV VRCHLICKÝ

**MYTHY: BÁSN
JAROSLAVA
VRCHLICKÉHO**

NOVÉ SOUBORNÉ VYDÁNÍ
BÁSNICKÝCH SPISŮ
JAROSLAVA
VRCHLICKÉHO
PŘEHLÍŽEJÍ
BEDŘICH FRIDA A JAN VOBORNÍK

VIII.
MYTHY I.

PÁTÉ VYDÁNÍ

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE
1915

2.-
DONATED IN MEMORY OF
THE LATE AIRS E. J. MICHENER

MYTHY

BÁSNĚ

JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

CYKLUS PRVÝ

(1874-1878)

PÁTÉ VYDÁNÍ

S ÚVODEM A POZNÁMKAMI

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE
1915

PRÁVO PŘEKLADU DO VŠECH JAZYKŮ
A VŠECHNA PRÁVA VŮBEC VYHRÁZUJE
SI NAKLADATEL.

TISKEM „UNIE“ V PRAZE.

ÚVOD.

Mythy (cyklu prvního i druhého) jsou další částí epopoje lidstva, jejíž celkovým, stručným obrazem a prologem byl *Duch a svět*. (Viz úvod té sbírky a v ní výklad o epopojním básnictví). *Duch a svět* dělí celou epopej na dobu pravěku, hellénského starověku, na středověk a novověk. Všecky čtyři věky jsou vyznačeny řadou kratších básní, ale jen v částečných obrysech. Další knihy epopojní naznačené obrysy dokreslují a jejich mezery naplňují stále pestřejším bohatstvím obrazů a skladeb namnoze rozsáhlejších, někdy i tak rozsáhlých, že samy tvoří knihu o sobě.

Pojem „mythů“ zde značí někdy báj ve smyslu vlastním, jako *Šárka*, někdy historickou pověst, nejčastěji legendu. Andělské legendy cyklu druhého doplňují obrys pravěku, *Šárka* zakládá vedle starověku hellénského nový starověk český, *legendou o svatém Prokopu* se doplňuje asketický středověk, a *Kříž Božetěchův* se mohutnou silou lyrické reflexe přenáší z oboru středo-

věkých pověstí až doprostřed problémů novověku.

Básniti mythy bylo Vrchlickému při způsobu, jakým se duch jeho od malička vychoval a vzdělával, psychologickou nutností; vždyť byla poesie legend a mytů první vychovatelkou jeho duše a nejmilejší říší jeho mladého snění. Studium výtvarného umění, potulky po vlasti, chrámech a obrazárnách, a rozsáhlá četba v něm hluboce, nábožensky i estheticky založenou zálibu v legendách ještě více utvrdily. Avšak aby z těchto dojmů čerpal zásobu podnětů k básnickému tvoření, bylo napřed potřeba, aby pochopil jejich hodnotu: hlubokou významnost a znamenitou tvárnou sílu. To se stalo stykem se světovou poesii, s romantiky francouzskými a Byronem. Bylo zkrátka třeba, aby se v něm vzbudila idea epopejního básnění.

Ačkoli z nadšení nad plánem Hugovy Legendy záhy vystřízlivěl a kriticky skeptické stanovisko k ní zaujal (v předmluvě k Básním Viktora Huga 1874), nemohl v sobě potlačit touhy po tvoření touto velkolepou formou, zvláště když cítil, že je k tomu povolán a že je to potřebou jeho nitra. Když se útlá a poměry studentských let stísněná jeho duše vlivem Dantovým a jiných velebásníků osvobodila a vzletného vědomí nabyla, forma krásy, kterou nejsilněji pocítila a po níž se roztoužila, byla velikost. Velikost ohromnosti kosmu, velko-

leposti zápasu hmoty a ducha, vznešenosti vývoje člověka, dějin, umění, i velikost svého vlastního povolání.

„Tam, vzhůru k metám nejvyšším!“ bylo heslem básnickovy touhy. Vtělovat sebe, osamělou, skromnou jednotku, v obřích postavách dávnověku, s nimi cítit a žít a vzdoroval, v těch pomyslech byla křídla, na nichž se obraznost básnickova záhy povznesla k samostatné myšlence epejejní.

Rázem poznal, že sklady legendárních příběhů, jež v paměti své nahromadil, jsou drahocenné epejejní látky. Ihned se mu také o překot hlásily k použití a slibovaly nejkrásnější vtělení. Už r. 1874 byla básnická jeho dílna naplněna rozvrhy velikých mythů a legend, a básník pracoval o všech skoro současně (1874 – 1878), poněvadž ke všem bylo potřebí delších studií a příprav. Počátkem r. 1875 oznamoval z Prahy bratru,* že „buduje báseň, která svou látkou, a myslím, i provedením bude největším, co jsem posud napsal. Služe *Kříž Božetěchův*. Vyznávám, že mne chvílemi přemáhá velikost látky.“ To bylo ještě před Itálií.

Koncem dubna t. r. psal z Italie do Ovčár, že skládá Symfonie, Rok na Jihu a mythy. Mezi nimi uvádí *Šárku*. Též vlastní theorii epejejní vykládá. „Všecky mé sbírky půjdou k jed-

* Bedř. Frida, Mladá 'eta Jareslava Vrchlického. Zvno XIII 1913.

nomu cíli. Chci v zrcadle poesie ukázat člověka v celém jeho rozvoji. Ten člověk bude pod různou maskou vždy více méně „já“, ale to hlavní, on zůstane člověkem.“ . . . „Vyložím tyto názory v předmluvě ke knize, již považuji za vrchol své činnosti a která ponese titul *Mythy*“. Kříž Božetěchův se ohlašuje jako dokončený „mythus skepse“, a nyní buduje tři nové: Šárku — mythus pohanství, Kmotru Smrt — středověku, a Marii Aegyptiacu — mythus křesťanské askese. „Co *Mythy* naznačí epicky, ohlásí Symfonie reflexí. Vše bude nyní směřovati k *Mythům*: všemožné stránky a vztahy lidskosti ozářiti paprskem poesie.“

Byly as tedy *Mythy* obou cyklů původně myšleny a básněny jako celek. Teprve později se objevila potřeba rozdělit je ve dvě knihy, a tu ne snad pouhou náhodou vznikl cyklus tří mythů českých, kniha, jež vzbudila obecnou radost, že se kosmopolitický básník dává na pokání a začíná básnit národně. Tento názor se neshodoval se způsobem básnění u Vrchlického, ježto všecko své tvoření pokládal za národní a domácí látky mu byly tehda ještě věci náhodnou.

Odkud byl první podnět k Šárce, nelze určit. Byl tu jistě dojem z návštěvy šáreckého údolí; dále dojem z velké rytiny Karla Svobody nazvané „*Ctirad a Šárka*“ (v *Květech* III. 1868), neboť básník miloval díla českých výtvarníků